

14. Интернационални бијенале архитектуре (14. Mostra Internazionale di Architettura)

7. јуни – 23. новембар 2014. год. Венеција

Овогодишњи 14. Интернационални бијенале архитектуре (14. Mostra Internazionale di Architettura) у Венецији обележен је бројним новинама које су му дале додатни импулс. Кустос Бијенала холандски архитекта Рем Колхас (Rem Koolhaas), култни градитељ данашњице, дубоко је прожео ову манифестацију обликујући је у складу са сопственом снажном и слојевитом ауторском личношћу. Подсетимо се да је Колхас стваралац ког стручна јавност познаје не само по изванредним архитектонским пројектима, педагошкој активности, и свеобухватном тимском раду у веома продуктивној групи ОМА, већ је личност која импресионира својим истраживачким подухватима, студиозним текстовима, нарочито књигом, каталогом радова, *S M L XL*, где прави један посебан лични вокабулар појмова и значења архитектуре данас, а који је у потпуности произашао из његовог искуства, односно градитељске праксе.

Управо та знатижељна и истраживачка карактеристика његове природе, која је потпуно окренута архитектури, утицала је да, када је добио задатак да буде кустос овогодишње светске изложбе, томе приђе озбиљно и студиозно, слично као својим пројектантским проблемима. Запажајући, да архитектура данас „Упркос импресивним манифестацијама, није доброг здравља“, одлучио је да се темом фокусира на општи развој грађења у последњих сто година, односно да сагледа основе –*фундаменте* архитектуре. Модерну архитектуру као светски значајан фундамент, баштину, која је продрла готово у сваку тачку планете, потребно је преиспитати, истражити, у покушају да се дође до одговора где је архитектура данас и камо стреми. Тако да је, са једне стране, у основној концептуалној поставци изложбе положена историографија, а са друге јасан методолошки став да сазнати и анализирати прошлост јесте претпоставка за искорак у будућност.

Из претходног је произашла и тема која је додељена националним павиљонима – *Абсорпција или Усвајање модерне: 1914–2014* (Absorbing Modernity: 1914–2014), где су комесари павиљона усмеравани да се баве националним архитектонским стиливима, типологијама, кључним моментима периода модернизације, односно феноменом колико су различите културе и политичка окружења изменили или пак усвојили модернизам и уградили га у специфичне националне облике. Управо такав приступ, сагледавање и интерпретирање једне теме из низа углова, јесте провокативан и интересантан, како нацијама из целог

света, тако и посетиоцима бијенала који, под условом да имају доста времена (јер у питању је чак 65 националних павиљона), могу перципирати свеобухватну, исцрпну слику о развоју модерне архитектуре у последњих сто година.

Осим националних павиљона, претежно груписаних у Ђардинима и Арсеналима, али и по целој Венецији, посебан сегмент манифестације је изложба *Елементи архитектуре* (Elements of Architecture), постављена у Централном павиљону у Ђардинима. Ову изложбу конципирао је Рем Колхас, а реализовао тим бројних сарадника, од којих су многи његови студенти. У питању је један истраживачко-енциклопедијски рад реконструкције глобалне историје основних елемената архитектуре, који је резултат двогодишњих истраживачких студија на Харвардској високој школи дизајна. На поставци су презентовани елементи архитектуре које градитељи користе у сваком простору и сваком времену. Приказани су: под, зид, плафон, кров, врата, прозор, фасада, балкон, ходник, огњиште, тоалет, степеништа, рампе, ескалатори... и то кроз време, тако да пратимо стилско-обликовне и технолошке промене на њима од старог века, преко прошлости и савременог доба, до пројекција у будућности. Поставка овог сегмента, међутим, устукнула је пред енциклопедијским карактером приказаног, едукативна функција овде доминира.

Трећи сегмент светске изложбе постављен је у Арсеналима, посвећен је држави домаћину, назван је *Мондиталија* (Monditalia) и приказује архитектуру и историју Италије, као земље која је *фундаментална* за архитектуру и уметност. У централном простору Мондиталије постављена је велика историјска мапа Италије, а у бочним просторима

Корејски павиљон, добитник „Златног лава“.

су бројне архитектонске инсталације, допуњене низом филмова, игром, музиком, позориштем, целодневним програмом, све у садејству са архитектуром. Овај део Бијенала у визуелном смислу има једну посебну атмосферу сценичног, ликовног и естетски атрактивног, што доприноси доживљености теме.

У презентацијама националних павиљона, запажа се обиље уметничких, концептуалних, описних, реторичних, естетичних, критички постављених, афирмативних, таксативних интерпретација, од којих су у ликовном смислу најмање занимљиви они павиљони (а какав је Бразилски) који су на буквалан начин приказали развој модерне архитектуре. Међу павиљонима који су на снажан уметнички начин, без букавалне интерпретације, приказали паралелан ток развоја архитектуре у историјском контексту, поменућемо српски национални павиљон у коме је постављен, на конкурс остварен пројекат 14–14, ауторског тима: Златко Николић, Александар Хриб, Марко Салапура, Игор Сладољев, Јелена Радоњић у сарадњи са Срђаном Кечом и Андреом Палашти. Поставка нашег павиљона фокусирана је на два дела: презентацију 100 карактеристичних архитектонских радова и приказ филма о недовршеној згради Музеја револуције архитекте Вјенцеслава Рихтера из 1961. године. Оба сегмента одговарајуће су постављена. Кроз неосветљен и мрачан простор посетилац кружи до светлосног снопа – процепа, који га уводи у златну собу где су приказане основе одабраних сто објеката, као симбол развоја и постигнућа модерне архитектуре. У околном мрачном простору се емитује вешто конципиран и замишљен филм о започетом а нереализованом, али, за ову прилику, виртуелно

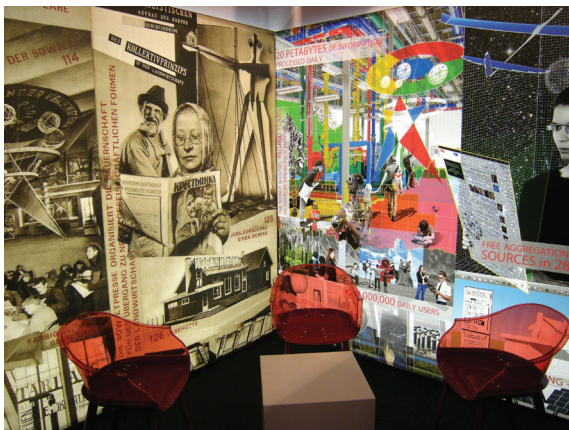

Павиљон Велике Британије

Аустријски павиљон

Павиљон Русије

изграђеном Музеју народа и народности Југославије. Конфронтирање идеја изграђеног и недовршеног реферира на укупан концепт пројекта некадашње државе Југославије, која никада, као ни Музеј револуције, није довршена, а односи се и на недовршеност бројних значајних пројеката и замисли на територији Србије. Садржински вишеслојна и концептуално естетично замишљена поставка нашег павиљона, и поред извесних техничких недостатака, у суштини наставља добру праксу реализације најбољих конкурсних решења као резултата стручног такмичења.

У сличном духу реализовани су и румунски павиљон, који се бави урбаним простором, односно његовом угроженошћу масивном индустријском производњом – у бучан и загађен простор постављене су *глуве собе, естетске оазе*, где се суочавамо сами са собом и природом, или пак турски павиљон, који како садржински тако и ликовно интерпретира тему *Простори меморије* на поетичан, готово трансценденталан начин.

Занимљиве су и награде које су додељене на Бијеналу, мада, да се вредновала инвентивност, односно снажан уметнички дојам, награде су могле бити додељене и претходно поменути павиљонима. Ипак сваки жири делује по сопственим правилима, тако да је за најбољи национални павиљон проглашен павиљон Кореје, и то за остварење које, користећи богати корпус знања из области архитектуре и урбанизма и различите видове представљања, подстиче интеракцију између делова ове подељене земље. Јасна је политичка основа додељене награде, што указује на то да се поделе у свету осећају у свим аспектима људске делатности.

Монд Италија

Сребрног лава добио је павиљон Чилеа, за откривање критичких поглавља историје глобалне модерности. Усмеравајући се на један суштински елемент модерне архитектуре – бетон, односно префабриковани зид од бетона, наглашава се улога важног елемента архитектуре у различитим идеолошким и политичким контекстима.

Међу посебним признањима, награде су додељене павиљону Канаде, за истраживања у простору Антарктика и могућности модерне архитектуре у јединственим климатским условима, као и павиљону Француске за духовито презентовану идеју модерности као *претње или обећања*, а што је исказано путем филмова култног комичара Жака Татија, који на урнебесан начин, гестом и гегом, реагује на успехе и трауме усвајања модерне технологије. Посебно је атрактиван и за будућност провокативан руски

Чилеански павиљон

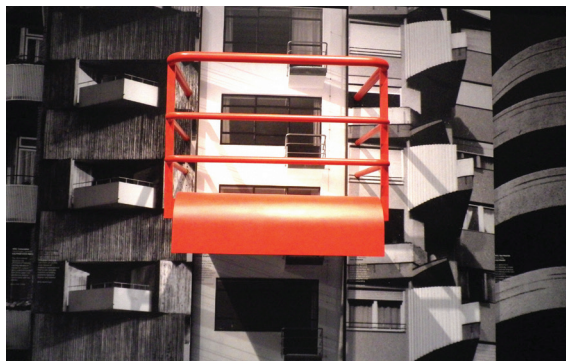

павиљон, са поставком двозначног ироничног назива *Поштено* (Fair Enough), где је на реторичан и сајамски начин приказано размишљање о архитектури као роби која се нуди, хвали, рекламира, купује, продаје, као сваки други готов производ, и где од узвишених циљева који подразумевају уметничко, хумано, готово да нема ничега. У руском павиљону доминантни архитектонски примери су из богате руске модернистичке праксе, са акцентом на конструктивизам и супрематизам, што додатно потцртава тему фундамента у модерној архитектури.

Целокупан 14. Венецијански бијенале посетиоцу пружа заиста изванредну могућност не само да сагледа историју модерне архитектуре на вишеслојан и едукативан начин, или запази слојеве интеракције између архитектуре и других уметности, можда промисли о историји грађења бавећи се фундаментима положеним у саме корене наше цивилизације, или, на један активан начин, током шест месеци, колико бијенале траје, присуствује богатом програму разноликих пратећих збивања, већ и, да на основу свега анализираних и запаженог перцепира танане нити које упућују на развојне процесе који се непрестано одвијају и усмеравају или антиципирају креативне токове у будућности.

доц. др Дијана Милашиновић Марић

Фотографије: Игор Марић

Елементи архитектуре.

Српски павиљон: 14–14

Комесар: Иван Рашковић

Ауторски тим: Александар Хриб, Златко Николић, Јелена

Радоњић, Марко Салапура, Игор Сладољев

Сарадници: Андреа Палашти, Срђан Кеча

Уметнички савет: Љиљана Милетић Абрамовић, Игор

Марић, Мирослава Петровић-Балубић, Радивоје

Динуловић, Милан Ђурић, Владимир Миленковић,

Борислав Петровић

